

УДК 811.112.2'42'38:[808.51:32]
DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.5.1/30>

Соколова О. В.

Запорізький національний університет

ПРАГМАСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСУ ОФІЦІЙНИХ ПРОМОВ: ДО ПИТАННЯ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена методам, що використовуються при вивченні прагматики і стилістики офіційних промов. Матеріалом дослідження слугували тексти офіційних промов екс-канцлера ФРН Герхарда Шредера.

Запропонована в статті методика передбачає 4 етапи реалізації мети. Першою сходинкою презентованого дослідження стали методи контент-аналізу та суцільної вибірки. Методом контент-аналізу, який передбачає «виявлення контекстуально обумовлених ключових слів» [Пирлік, 2016; с. 23], було встановлено корпус текстів загальною кількістю 53 одиниці. Обґрунтовується актуальність тематики з опорою на екстралінгвальну інформацію; наводяться соціально-історичні факти 1999–2005 рр., які вплинули на змістовний план промов канцлера. До них відноситься створення Євросоюзу та необхідність зміцнення ролі Німеччини у європейському співтоваристві.

Використання індуктивно-дедуктивного методу знайшло відображення на другому етапі дослідження під час аналізу семантико-стилістичних, прагматичних особливостей офіційних промов та систематизації фактичного матеріалу за тематичною спрямованістю. Яскраво виражений прагматизм промов, а також холонокровність та стриманість емоцій зарекомендували Г. Шредера на світовій політичній арені як сильного лідера та вмілого дипломата. Пріоритетними напрямками його політики є місце та роль Німеччини в ЄС, питання війни та миру, взаємовідносини Німеччини та ООН.

Для визначення комунікативних інтенцій оратора використовуються здобутки прагматичної лінгвістики та теорії мовленнєвих актів, які корелюють з відповідними стратегіями і тактиками та реалізуються на різних мовних рівнях.

Стилістичний аналіз дозволив визначити функціональні особливості стилістичних фігур у офіційних промовах, до яких належать метафора, персоніфікація, метонімія. Методом суцільної вибірки були відібрані риторичні засоби, серед яких найбільш частотними є синонімічний повтор, парантеза та інверсія. В плані лінгвостилістичного потенціалу домінуючими засобами в публічних виступах канцлера виявились метафори та повтори, їм поступаються метонімія та парцеляція; подекуди оратор звертається до інверсії та асиндетону, що дозволяє йому акцентувати увагу реципієнта на важливій інформації і переконувати його у своїй правоті.

Ключові слова: офіційна промова, метод, комунікативна стратегія і тактика, стилістична фігура, риторичний прийом.

Постановка проблеми. Аналіз політичного дискурсу неминуче викликає залучання різних галузей гуманітарних знань таких, як: лінгвістика, політологія, історія, соціологія. Дослідженню актуальних проблем взаємозв'язку мови та суспільства, мови та політики, присвячено роботи німецьких [Osang, 2000; Rosumek, 2007; Gabriel, 2008] та вітчизняних вчених [Нагорна, 2005; Завальська, 2017; Деренчук, 2018]. Дослідники розглядають політичний дискурс як комплексний феномен, «зміст якого визначається соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними чинниками, має лінгвістичну та екстралінгвіс-

тичну структуру і характеризується спільністю світу, який вибудовує автор та інтерпретує слухач, читач тощо» [Щербенко, 2021; с. 100].

Разом з тим, при вивченні різноманітності підходів до аналізу ораторських здібностей провідних політиків сучасності виявляється, що проблема методології залишається далекою від вирішення. Акцент на якомусь одному аспекті політичного дискурсу (когнітивному, стилістичному або прагматичному) надає дослідженню еkleктичності.

Метою презентованої статті є визначення комплексної методології дослідження дискурсу офіційних промов, яке здійснюється на матеріалі

політичних виступів федерального канцлера кінця 20-го – початку 21-го століття Герхарда Шредера.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

– характеристика аспектів, релевантних для лінгвістичного дослідження дискурсу офіційних промов;

– визначення етапів, методів та прийомів дослідження офіційних промов

– аналіз дискурсивного матеріалу з опорою на прагматичну спрямованість та стилістичне аранжування політичної комунікації.

Об'єктом дослідження є прагматистичні особливості офіційних промов экс-канцлера ФРН Герхарда Шредера, а **предметом** – методологія аналізу фактичного матеріалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В інституційному дискурсі, до якого належить політичний дискурс, комунікація відбувається в певних модусах статусно-рольових відносин і будується на двох параметрах: референті, що репрезентується в дискурсі, та інтенції спілкування. При цьому особливої значущості в структурно-семантичній тканині політичного дискурсу набувають стилістичні одиниці, що мають концептуальний характер (наприклад, за частотністю вживання, емоційно-експресивною та оцінною спрямованістю, риторичним потенціалом тощо).

Запропонована нами методика дослідження об'єкта складається із 4 етапів. На кожному з них застосовуються відповідні методи та прийоми.

Перший етап – встановлення корпусу текстів офіційних промов та визначення їх тематики, метою другого етапу є визначення їх комунікативно-прагматичної специфіки. На третьому етапі проводиться інвентаризація прикладів тропів та риторичних прийомів, встановлюється референційна співвіднесеність тропів та частотність риторичних засобів, які використовують політики з метою акцентування уваги на відповідних референтах. Четвертий етап дослідження спрямований на синтез отриманих результатів: встановлення комплексу стратегій і тактик, якими у своїх публічних виступах керувались федеральні канцлери Німеччини, та визначення стилістичних засобів, які сприяли реалізації цих стратегій.

Виходячи з вищесказаного, пропонуємо наступний алгоритм дослідження тексту офіційних промов.

Спочатку обираються політичні лідери певного періоду соціально-політичного розвитку країни. Як приклад дослідження комунікативної організації офіційних промов пропонуємо розглянути

публічні виступи одного з провідних політиків Німеччини у період розвитку ЄС – федерального канцлера Герхарда Шредера. Цей політичний діяч був обличчям Німеччини на міжнародному рівні у період з 1999 до 2005, а його політичні промови віддзеркалюють основні тенденції розвитку європейського континенту та визначають місце Німеччини у цьому розвитку.

Методом контент-аналізу нами було встановлено корпус текстів загальною кількістю 53 одиниці. Наводяться соціально-історичні факти 1999–2005 рр., які вплинули на змістовний план промов канцлера. До них відноситься створення Євросоюзу та необхідність зміцнення ролі Німеччини у європейському співтоваристві. Опорою для визначення тематики виступили ключові слова у назвах промов, як то: *europäisch, die EU, die UNO / die Vereinten Nationen, der Krieg, der Frieden* тощо. Із списку промов Г. Шредера були селектовані, наприклад, тексти з такими назвами, як “*Ergebnisse des EU-Gipfels in Nizza*” (2001), “*EU-Beitrittsverhandlungen mit der Türkei*” (2002), “*Beginn des Irak-Krieges*” (2003), “*Millenniumsgipfel der Vereinten Nationen*” (2000) тощо.

Для визначення комунікативних інтенцій оратора використовуються здобутки прагмалінгвістики та теорії мовленнєвих актів, які корелюють з відповідними стратегіями і тактиками та реалізуються на різних мовних рівнях. При цьому стратегія розуміється як «оптимальна реалізація інтенції мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування» [Бацевич, 2004; с. 53], яка залежить від «сукупності заходів (тактик) та має на меті ефективний вплив на адресата» [Маріна, 2014; с. 118].

І.Б. Кондратюк зазначає: «Щодо комунікативної стратегії як глобальної мети комунікації, тактики виступають способами або прийомами досягнення цієї мети» [Кондратюк, 2016; с. 82]. Цю думку підтримує Л.В. Завальська, яка стверджує, що «глобальна реалізація комунікативного наміру здійснюється у вигляді комунікативних стратегій, що складається з низки комунікативних тактик [Завальська, 2017; с. 59].

Проаналізувавши концепції провідних українських вчених О. Селіванової [Селіванова 2008] та А. Белової [Белова 2004] щодо класифікації комунікативних стратегій та тактик у політичному дискурсі та враховуючи специфіку фактичного матеріалу, ми дійшли висновку, що їх набір можна звести до:

– інформаційно-інтерпретаційної стратегії (тактика визнання проблеми та позначення шляхів її вирішення, тактика розгляду інформації під

новим кутом зору, тактика акцентування позитивної інформації);

– аргументативної стратегії (тактика обґрунтованих оцінок, ілюстрації, вказівки на перспективу, тактика посилення на авторитет, тактика контрастного аналізу);

– агітаційної стратегії (тактика заклику, тактика спонукання).

Найбільш поширеною в публічних промовах Г. Шредера є інформаційно-інтерпретаційна стратегія. Канцлер не просто констатує наявність проблем внутрішньої та зовнішньої політики країни; він всіляко вказує на можливі шляхи їх вирішення. У цьому контексті звертає на себе увагу варіювання тактиками, до яких вдається оратор, інтерпретуючи та пояснюючи проблемні питання.

Зазначимо, що провідною тактикою у реалізації цієї стратегії є тактика визнання існування проблеми та визначення шляхів її вирішення. Неодмінною складовою політичного дискурсу Г. Шредера є просування ідеї необхідності реформ, які б мали не лише забезпечити стабільний економічний розвиток і процвітання країни, але й надалі сприяли б процесам глобалізації європейського континенту.

Промови канцлера ФРН зазвичай містять чіткі (експліцитні) настановлення на подолання труднощів і проблем сьогодення, які виражаються модальним дієсловом *müssen* зі значенням обов'язковості, конструкцією *haben + zu + інфінітив* та дієсловом *sollen*. Лексема *müssen* доповнюється назвами дій, до яких потрібно вдаватися, як то *klären*, *bestimmen* тощо: *Es geht zum Beispiel um die Frage, was denn „Modernisierung“ in unserer Gesellschaft heißt, was eine „moderne Gesellschaft“ oder auch einen „modernen Staat“ ausmacht. (...) Dies hängt damit zusammen, dass wir den Begriff vor dem Hintergrund wirklich radikaler Veränderungen an der ökonomischen Basis unserer Gesellschaft, aber auch in der Gesellschaft selbst, neu klären und bestimmen müssen* [26. Januar 2004].

В значенні перших двох мовних одиниць актуалізується сема об'єктивного обов'язку. Часто при вживанні *müssen* відсутня вказівка на того, хто несе відповідальність на проведення дій. Тоді має місце пасивна конструкція, а оратор таким чином уникає прямого звернення до адресата.

Das ist die Aufgabe, die diese und die künftigen Generationen von politischen Entscheidungsträgern zu leisten haben werden. (...) Deswegen muss man nicht gleich bei jeder Hürde vom Scheitern reden oder schreiben [12. April 2002]. У випадку з дієсловом *sollen* канцлер нібито нагадує про необхідність від-

повідних заходів: *Dann muss geklärt werden – das ist auch die Arbeit des Konvents – , wie denn das Verhältnis zwischen der europäischen Ebene einerseits und den nationalen Ebenen andererseits auch staatsrechtlich organisiert werden soll* [12. April 2002].

Іноді Г. Шредер немов готує реципієнта до того, щоб той прийняв його варіант рішення, і вдається для цього до **тактики розгляду інформації під новим кутом зору**. Коментуючи актуальний на момент виступу стан речей, канцлер часто проводить паралелі між минулим та сьогоденням. Наприклад, в одній із промов, присвяченій німецько-французьким взаємовідносинам, оратор вміло переходить від історичних засад співіснування двох європейських країн, яке не завжди було безхмарним, до сьогодення і, вживаючи *парантезу*, робить акцент на важливості останнього: *Zunächst einmal – ich denke, das weiß hier und darüber hinaus jeder: Deutschland und Frankreich tragen eine besondere Verantwortung für die Europäische Union. Das hat historische, aber auch – und das sollte im Vordergrund stehen – vor allen Dingen aktuelle Gründe. Es hat im Übrigen auch ideelle Gründe; darüber wird noch zu reden sein* [12. April 2002].

Привертає увагу частотність вживання прикметників та прислівників *historisch* (7%), *damals* (7%), *aktuell* (13%), *modern* (17%), *jetzig* (8%), які утворюють антонімічні та синонімічні пари. Якщо перші мають більш-менш системний характер, то другі цілком залежать від контексту. По-новому виглядає, наприклад, значення прикметника *modern*: *Modern ist, jedenfalls nach meinem Verständnis, eine Gesellschaft, die alles daran setzt, das grenzenlose Wissen, das wir als Menschheit inzwischen haben, zu nutzen und zu vermehren (...)* [26. Januar 2004]. Оратор інтерпретує його не просто як «сучасний», «актуальний», а як «наразі важливий». Темпоральна лексема *jetzig* вступає у контекстуальні синонімічні зв'язки з дієприкметником *integriert*: *Wenn ich in diesem Zusammenhang Europa sage, meine ich zunächst das integrierte Europa. Aber da gebe ich Ihnen völlig Recht, Herr Mangold: Es wird darauf ankommen, dass das nicht auf Westeuropa beziehungsweise das jetzige integrierte Europa beschränkt wird* [12. April 2002].

Все це, на думку оратора, свідчить про те, що Європа стала іншою. Наразі це не просто сукупність країн, що у найкращому випадку мирно співіснують одна з одною. Стратегія європейського розвитку ґрунтується сьогодні на щільній співпраці країн на всіх рівнях суспільства та у всіх галузях буття.

Говорячи про інтегративні дії свого уряду, канцлер робить наголос на їх дієвості і конкретних позитивних результатах, що відбивається у використанні **тактики акцентування позитивної інформації**. Мовним маркером цієї тактики є прикметник *positiv*: *Die Konjunktur entwickelt sich positiv. Dabei ist uns wichtig: Sie ist nicht mehr eine nur vom Export gestützte Konjunktur, sondern mehr und mehr auch eine, die durch den Binnenmarkt in Gang gehalten wird* [4. September 2000].

Подекуди промови Г. Шредера нагадують «сухе» викладення досягнень уряду та самого канцлера і нагадує більше звіт: *Die Bundesregierung hat den Reformstau in unserem Land aufgelöst bzw. ist dabei, die Reste dieses Reformstaus zu beseitigen* [4. September 2000]. Щоб утримати увагу адресата, оратор вдається до вживання лексики з семантикою розвитку та граматичних конструкцій, презентованих часовими форм, що демонструють актуальний (позитивний) стан речей (презент) або здобутки минулого (перфект):

Und indem wir auf allen Ebenen die Anwendung der Forschung und des Wissens verbessern, aber eben auch den Zugang zum Wissen verbreitern und vertiefen [26. Januar 2004].

Wir haben im vergangenen Jahr gezeigt, dass wir zu Reformen fähig sind, auch wenn die Umsetzung mit vielen Schwierigkeiten verbunden ist [26. Januar 2004].

Важливу роль відіграє також порядок слів, який допомагає зробити акцент на важливих фрагментах промови: *Ob es um Staatsverschuldung, Rentenversicherung, Gesundheitsreform oder auch um eine vernünftige Energiepolitik geht: Mit dem Prinzip, Lasten in die Zukunft zu verschieben und sie unseren Kindern und Enkeln aufzubürden, haben wir Schluss gemacht. Das war auch nötig* [4. September 2000].

Важливою стратегією політичного дискурсу Г. Шредера є стратегія самопрезентації, яка реалізована **тактикою ототожнення** або **ідентифікації політика з народом**, наприклад:

Wir, die Deutschen, sind an einer zügigen Erweiterung nach Osten interessiert. Wir sind es übrigens nicht nur wegen des politischen Projektes Europa, sondern wir sind es auch aus einem eigenen nationalen ökonomischen Interesse heraus [4. September 2000].

Водночас політик активно використовує **тактику презентації «я-теми»**, яка реалізується оратором опосередковано через представлення себе у вигідному світлі. Маркером задіявання цієї тактики слугує особовий займенник *ich*:

Ich habe zu einem frühen Zeitpunkt sehr bewusst die Bewerbung von Valéry Giscard d'Estaing für den Vorsitz in diesem Konvent unterstützt. (...) Ich habe seine Bewerbung also nicht nur der Person wegen unterstützt, sondern weil es auch ein Stück Demonstration, wenn Sie so wollen, der deutsch-französischen Zusammenarbeit werden und sein sollte [12. April 2002].

Наступною за частотністю у промовах Г. Шредера є **стратегія на підвищення**. Вона реалізується через тактику наведення аргументів, які висвітлюють досягнення адресанта чи інших осіб (попередників, прибічників тощо). Оратор використовує **тактику аналіз-«плюс»**, засновану на фактах, що передбачають вираження позитивного ставлення до ситуації або до осіб:

Allein im Zeitraum von 1993 bis 1998 haben sich die deutschen Exporte nach Estland mehr als verdreifacht. Ein klares Zeichen der Expansion und Aufnahmefähigkeit der estnischen Wirtschaft, aber auch der zunehmenden Verflechtung zwischen unseren Volkswirtschaften [06. Juni 2000].

Активно вживаються іменники / словосполучення з конотацією зразковості та цінності. У наступному прикладі канцлер повідомляє про перспективи співробітництва Німеччини і Франції: *Das Ergebnis dieser spezifischen Gemeinsamkeit zwischen Deutschland und Frankreich ist eine bislang schon einzigartige Kooperation im Politischen, und eine einzigartig enge Verflechtung in so unterschiedlichen Bereichen wie denen der Ökonomie, des Jugendaustauschs oder der Zusammenarbeit auf wissenschaftlichem Gebiet, im universitären Bereich, aber auch – und das, denke ich, gehört ebenso erwähnt – etwa bei Fragen der Kooperation im Rüstungsbereich. Es ist eine Zusammenarbeit, die oft genug und nicht ohne Grund als nachahmenswertes Vorbild für eine erweiterte europäische Zusammenarbeit gesehen worden ist* [12. April 2002].

Наступним кроком дослідження є суцільна вибірка тропів та риторичних засобів. Метод кількісних підрахунків дозволяє визначати частотність вживання вказаних стилістичних засобів. Серед засобів образності, що селектовані з промов Г. Шредера, особливе місце займає метафора. Приєднання до ЄС нових країн канцлер характеризує як новий крок, нову фазу становлення європейського співтовариства: *Nach der Schaffung des finanziellen Rahmens durch die "Agenda 2000" unter deutscher Präsidentschaft hat die Europäische Union die zweite und damit letzte noch ausstehende Vorbedingung für die Beitritte neuer Mitglieder erfüllt.*

Damit tritt der Erweiterungsprozess in ein neues Stadium [4. September 2000].

Шредер виступає у цій промові як раціоналіст, який апелює до конкретних дій. Пояснюючи далі метафору *die Ebene verlassen*, він вказує на рутинність попередніх політичних стратегій: *Wir verlassen die Ebene, die bislang aus abstrakten Deklarationen und dem technischen Abgleich von Verhandlungspositionen bestand* [4. September 2000].

На прикладі метафори *die Tür zum neuen Europa aufstoßen* видно, що канцлер визначає складність проблем, пов'язаних з новою європейською політикою. Підхват лексеми *Europa* сприяє закріпленню твердження у свідомості реципієнта про нову Європу, про європейські держави, які будуть мати спільну стратегію розвитку (метафора *mit einer Stimme sprechen*) та фінансову платформу (метафора *auf dem Fundament einer gemeinsamen und stabilen Währung ruhen*), що має забезпечуватись спільною валютою: *Am Ende dieses Jahrzehnts werden wir in einem anderen Europa leben. In Nizza hat das alte Europa die Tür zum neuen Europa aufgestoßen. Dieses Europa wird in der Welt mit einer Stimme sprechen und auf dem Fundament einer gemeinsamen und stabilen Währung ruhen* [12. April 2002].

На наступному етапі використовується методика риторичного аналізу, за допомогою якої встановлюються засоби емоційного впливу на адресата. Методом суцільної вибірки селектуються риторичні засоби, серед яких найбільш частотними є метафора (48%) та повтор (29%), середню позицію займають метонімія (9%) та парцеляція (6%); інверсія (4%) та асиндетон (4%).

В межах теми «Німеччина та Євросоюз» Г. Шредер підкреслює значущість Німеччини таким риторичним прийомом як повтор. Повтори ключових лексем та словосполучень виконують композиційну функцію, структурують текст, сприяючи його зв'язності, і водночас виділяючи певний компонент, як наприклад, Еуропа: *«Wir gestalten Außen- und Sicherheitspolitik in Europa, für Europa und naturgemäß von Europa aus. Europa muss zukünftig noch mehr Verantwortung für die eigene Sicherheit übernehmen, und zwar sowohl in der Europäischen Union als auch in der Nato»* [6. Juni 2000].

Контактне розташування компонентів анафори сприяє реалізації експресивної функції: *«Kein anderer politischer Zusammenschluss ist so existentiell auf die Fähigkeit angewiesen (...). Kein anderes politisches Projekt ist, bei allen Schwächen und Mängeln, insgesamt so erfolgreich wie die*

Europäische Union – weil sie diesen Grundsatz letztlich immer ernst genommen hat» [30. April 2004].

Отже, запропонована методика аналізу офіційних промов політичних лідерів Німеччини ґрунтується на таких методах та прийомах, як дискурс-аналіз, контент-аналіз, стилістичний та риторичний аналіз, які корелюють з дослідженням прагматилістичних особливостей дискурсу промов. Ці методи дозволяють з'ясувати роль суспільно-політичних та економічних обставин у продукуванні тексту промови, встановити стратегії оратора, ідентифікувати мовні засоби та описати їх взаємодію у процесі вираження прагматичного змісту.

В період становлення Євросоюзу дискурс політичних промов Г. Шредера характеризується використанням інформаційно-інтерпретаційної стратегії, що презентована в основному тактикою визнання проблеми та позначення шляхів її вирішення, тактикою розгляду інформації під новим кутом зору і, незначною мірою, тактикою акцентування позитивної інформації. Значне місце у прагматичній організації промов Г. Шредера займають також аргументативна та агітаційна стратегії. Перша представлена тактиками обґрунтованих оцінок, ілюстрації, вказівки на перспективу, у меншій мірі, тактикою посилення на авторитет та тактикою контрастивного аналізу. Агітаційна стратегія презентована тільки тактикою заклику, що виражається мовленнєвими актами прохання про підтримку та тактикою спонування.

Кожна із стратегій має набір певних лексико-граматичних засобів, найбільш частотними серед яких є модальні дієслова зі спонукальним значенням (інформаційно-інтерпретаційна та агітаційна стратегії), складнопідрядні речення зі значенням умови та причини (інформаційно-інтерпретаційна та аргументативна стратегії), лексика з позитивною/негативною конотацією (стратегія на підвищення, стратегія дискредитації), займенники *ich / wir* у поєднанні з лексикою на позначення етнічної, соціальної або партійної приналежності оратора (стратегія самопрезентації) тощо.

Виділені та охарактеризовані методи дослідження політичних промов не є взаємовиключними. Один і той самий зразок дискурсу може бути проаналізований і з риторичної, і з когнітивно-семантичної точок зору, і за допомогою контент-аналізу, і з позицій прагматичного аналізу, спрямованого на визначення комунікативних стратегій і тактик.

Основними стилістичними засобами промов Г. Шредера є метафора (48%) та повтор (29%);

середню позицію займають метонімія (9%) та парцеляція (6%), інверсія (4%) та асиндетон (4%) доповнюють, хоча й не суттєво, палітру риторичних засобів, які використовував політик у своїх промовах.

Результати дослідження є достовірними з точки зору залучання репрезентативного фактичного матеріалу. При цьому проведене дослідження не претендує на кінцеве вирішення про-

блеми прагматистіки офіційних промов. Воно більшою мірою покликане намітити нові перспективи поєднання лінгвостилістичного аналізу політичного дискурсу з його комунікативно-прагматичною характеристикою. Отримані результати можуть бути використані у подальших дослідженнях публічних промов політиків сьогодення. Вони є релевантними також для вивчення інших жанрів політичного дискурсу.

Список літератури:

1. Бачевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.
2. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. С. 11–16.
3. Деренчук Н. В. Мовний портрет сучасного українського політика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2018. 228 с.
4. Завальська Л.В. Проблема розроблення типології комунікативних стратегій у політичному дискурсі основні концепції. *Вісник ОНУ. Сер.: Філологія*. 2017. Т. 22. Вип. 2(16). С. 59–64.
5. Кондратюк І.Б. Комунікативні тактики і стратегії керування дискурсивною особистістю в комунікативній ситуації психологічного дисбалансу. *Науковий вісник ДДПУ ім. І Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство. № 6. 2016. С. 80–83.
6. Маріна О. В. Мовленнєва маніпуляція в американському політичному дискурсі. *Лінгвістичні дослідження*. 2014. № 38. С. 116–120.
7. Нагорна Л.П. Політична мова і політична політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ : Світогляд, 2005. 315 с.
8. Пирлік Н.В. «Кризові» промови в жанровому просторі англійськомовного політичного дискурсу. *Лінгвістичні студії*. Донецьк : ДонНУ, 2014. Вип. 29. С. 148–152.
9. Селіванова О. Сучасна лінгвістична енциклопедія : *Напрями та проблеми* : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
10. Щербенко Е. В. Вивчення політичного дискурсу : методологічна розвідка. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2012. Вип. 1. С. 99–109.
11. Gabriel N. Das Wort hat der Herr Bundeskanzler. Die Frau Bundeskanzlerin. Eine Analyse der Redefunktion in der Regierungserklungen zum Amtsantritt der Bundeskanzler von 1949 bis 2005. Norderstedt : GRIN Verlag, 2008.
12. Osang A. Ankunft in der neuen Mitte : Reportagen und Porträts. Berlin: Links, 2000.
13. Rosumek L. Die Kanzler und die Medien. Acht Porträts von Adenauer bis Merkel. Frankfurt am Main: Campus Verlag GmbH, 2007.
14. News Reden Interviews Texte – Gerhard Schröder. URL: www.gerhard-schroeder.de > news

Sokolova O. V. PRAGMATIC AND STYLISTIC FEATURES OF OFFICIAL SPEECH DISCOURSE: ON THE ISSUE OF RESEARCH METHODOLOGY

The article is dedicated to the methods used in the study of the pragmatics and stylistics of official speeches. The research material consisted of the texts of official speeches by former German Chancellor Gerhard Schröder.

The methodology proposed in the article involves four stages for achieving the goal. The first stage of the presented study included methods of content analysis and comprehensive sampling. Through content analysis, a corpus of texts consisting of a total of 53 units was established. The relevance of the topic is justified with reference to extralinguistic information; social and historical facts from 1999–2005 that influenced the content of Chancellor Schröder's speeches are presented. These include the creation of the European Union and the necessity to strengthen Germany's role in the European community.

The use of the inductive-deductive method was reflected in the second stage of the study during the analysis of the semantic-stylistic and pragmatic features of the official speeches and the systematization of factual material according to thematic orientation. The pronounced pragmatism of the speeches, as well as the cold-bloodedness and restraint of emotions, established Gerhard Schröder on the world political stage as a strong leader and skilled diplomat. The priority areas of his policy include the place and role of Germany in the EU, issues of war and peace, and the relations between Germany and the UN.

To determine the communicative intentions of the speaker, the achievements of pragmalinguistics and speech act theory are used, which correlate with the corresponding strategies and tactics and are implemented at various language levels.

Stylistic analysis allowed for the identification of the functional features of stylistic figures in official speeches, including metaphor, personification, and metonymy. Using the method of comprehensive sampling, rhetorical devices were selected, among which the most frequent are synonymous repetition, parenthesis, and inversion. In terms of linguistic-stylistic potential, the dominant means in the Chancellor's public speeches were metaphors and repetitions, followed by metonymy and parcelling; occasionally, the speaker resorts to inversion and asyndeton, which allows him to focus the recipient's attention on important information and persuade them of his correctness.

Key words: *official speech, method, communicative strategy and tactic, stylistic figure, rhetorical device.*